Code No. 5610

Roll No. ……………………….. **SET : A**

D. El. Ed. 1st Year Exam., July – 2022

Proficiency in Punjabi Language

पंजाबी भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-110)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Morning Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 21 हैं।

(ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** तथा **सेट** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।

(iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।

(iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

(v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

(vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, **परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।**

(viii) **सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।**

(ix) 3 अंक के प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50 शब्दों में तथा 5 अंक के प्रश्न का उत्तर लगभग 75 शब्दों में दीजिए।

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਪਹਿਲਾ

1. ਬਿੰਦੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ : 1

(ੳ) ਮੂੰਹ ਤੇ ਕੰਠ ਰਾਹੀਂ (ਅ) ਨੱਕ ਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ

(ੲ) ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਾਂ ਰਾਹੀਂ (ਸ) ਮੂੰਹ ਤੇ ਨੱਕ ਦੋਹਾਂ ਰਾਹੀਂ

2. ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਵਿੱਚ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਹੈ : 1

(ੳ) ਪੈਂਤੀ (ਅ) ਉਨੱਤੀ

(ੲ) ਚਾਲੀ (ਸ) ਇਕਤਾਲੀ

3. ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਪੈਰ-ਅੱਖਰ ਹਨ : 1

(ੳ) ਹ ਅਤੇ ਰ (ਅ) ਰ ਅਤੇ ਵ

(ੲ) ਲ ਅਤੇ ਵ (ਸ) ਹ, ਰ ਅਤੇ ਵ

4. 'ਲਗਾਖਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਉਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਿਸ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਲਗਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਜਿਹੜਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲਗਦਾ ਹੈ

(ੲ) ਜਿਹੜਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੁਕਤਾ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ

(ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

5. ਸੁਣਨ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 3

6. ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਕੌਸ਼ਲ (Speaking Skill) ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

ਯੂਨਿਟ - ਦੂਸਰਾ

7. ਵਿਆਕਰਣ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਅੰਗ ਹਨ? 1

(ੳ) ਦੋ (ਅ) ਤਿੰਨ

(ੲ) ਚਾਰ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

8. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਵਰ ਧੁਨੀਆਂ ਹਨ? 1

(ੳ) ਤਿੰਨ (ਅ) ਚਾਰ

(ੲ) ਨੌਂ (ਸ) ਦਸ

Download from www.MsEducationTv.com

9. ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

10. ਵਿਅੰਜਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

ਨਾਂਵ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ - ਤੀਸਰਾ

11. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਦਾ ਸੂਫੀ ਕਵੀ ਹੈ? 1

(ੳ) ਪਹਿਲੇ (ਅ) ਦੂਜੇ

(ੲ) ਤੀਜੇ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

12. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ? 1

(ੳ) 1621 (ਅ) 1623

(ੲ) 1669 (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

13. ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ? 1

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ (ਅ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ

(ੲ) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

14. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੋਢੀ ਕਵੀ ਹੈ : 1

(ੳ) ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ (ਅ) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

(ੲ) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

15. ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ? 1

(ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ (ਅ) ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ

(ੲ) ਅਜੀਤ ਕੌਰ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

16. ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਚੌਥਾ

17. ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭੇਦ ਕਿੰਨੇ ਹਨ? 1

(ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ

(ੲ) ਤਿੰਨ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

18. ਗੱਦ ਕਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ? 1

(ੳ) ਕੰਪੋਜੀਸ਼ਨ (ਅ) ਪਰੋਜ਼

(ੲ) ਪੋਇਟਰੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

19. ਲਿਖਤ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਂਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ : 1

(ੳ) ਲਿਖਤ ਰਚਨਾ ਦੀ (ਅ) ਮੌਖਿਕ ਰਚਨਾ ਦੀ

(ੲ) ਦੋਵਾਂ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

20. ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ : 1

(ੳ) ਬੰਨ੍ਹਣਾ (ਅ) ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣਾ

(ੲ) ਕਾਵਿਕ ਰੰਗ ਦੇਣਾ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

21. ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

Code No. 5610

Roll No. ………………………..

SET : B

D. El. Ed. 1st Year Exam., July – 2022

Proficiency in Punjabi Language

पंजाबी भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-110)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Morning Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) *कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 21 हैं।*

(ii) *प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** तथा **सेट** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*

(iii) *कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।*

(iv) *उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।*

(v) *उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।*

(vi) *परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।*

(vii) *कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, **परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

(viii) ***सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।***

(ix) *3 अंक के प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50 शब्दों में तथा 5 अंक के प्रश्न का उत्तर लगभग 75 शब्दों में दीजिए।*

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਪਹਿਲਾ

1. ਹੋਠੀ ਧੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਵਰਗ ਹਨ? 1

(ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ

(ੲ) ਤਿੰਨ (ਸ) ਚਾਰ

2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? 1

(ੳ) ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ (ਅ) ਗੁਰਮੁਖੀ

(ੲ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

3. ਦੁੱਤ ਵਿਅੰਜਨ ਨੂੰ ਅੰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ : 1

(ੳ) ਅੱਧਕ ਦੀ (ਅ) ਬਿੰਦੀ ਦੀ

(ੲ) ਟਿੱਪੀ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਰਧ ਸਵਰ ਹਨ : 1

(ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ

(ੲ) ਪੰਜ (ਸ) ਸੱਤ

5. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 3

6. ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਰੋ। 3

ਯੂਨਿਟ - ਦੂਸਰਾ

7. ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੱਤ ਹੈ : 1

(ੳ) ਵਾਕ (ਅ) ਧੁਨੀ

(ੲ) ਸ਼ਬਦ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

8. ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸ ਦੀ ਦਾਤ ਹੈ? 1

(ੳ) ਕੁਦਰਤ ਦੀ (ਅ) ਸਮਾਜ ਦੀ

(ੲ) ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

Download from www.MsEducationTv.com

9. ਵਾਕ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 3

10. ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ - ਤੀਸਰਾ

11. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ? 1

(ੳ) ਚਾਰ (ਅ) ਪੰਜ

(ੲ) ਛੇ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

12. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ : 1

(ੳ) 1675 (ਅ) 1676

(ੲ) 1674 (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

13. ਕਿਸ ਸੂਫੀ ਰਚਨਾਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ? 1

(ੳ) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ (ਅ) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

(ੲ) ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

14. ਕਿਸ ਕਿੱਸਾ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸੱਸੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ : 1

(ੳ) ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ (ਅ) ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ

(ੲ) ਮੁਕਬਲ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

15. ਪਿੰਜਰ ਨਾਵਲ ਰਚਨਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ (ਅ) ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ ਦੀ

(ੲ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

16. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਉਪਰ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਚੌਥਾ

17. ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? 1

(ੳ) ਲਿਖਿਤ ਰੂਪ (ਅ) ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ

(ੲ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ ਨਹੀਂ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

18. ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ : 1

(ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ

(ੲ) ਤਿੰਨ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

19. ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦੁਆਰਾ (ਅ) ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਦੁਆਰਾ

(ੲ) ਵਾਚਨ ਕੌਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

20. ਨਿਬੰਧ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪਰਿਆਇਵਾਚੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ : 1

(ੳ) ਲੈਟਰ (Letter) (ਅ) ਪੋਇਟਰੀ (Poetry)

(ੲ) ਐੱਸੇ (Essay) (ਸ) ਆਰਟੀਕਲ (Article)

21. ਸੰਖੇਪ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

Code No. 5610

Roll No. ....

SET : C

D. El. Ed. 1st Year Exam., July – 2022

Proficiency in Punjabi Language

पंजाबी भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-110)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Morning Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) *कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 21 हैं।*

(ii) *प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये* ***कोड नम्बर*** *तथा* ***सेट*** *को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*

(iii) *कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।*

(iv) *उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।*

(v) *उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।*

(vi) *परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।*

(vii) *कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है,* ***परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

(viii) ***सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।***

(ix) *3 अंक के प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50 शब्दों में तथा 5 अंक के प्रश्न का उत्तर लगभग 75 शब्दों में दीजिए।*

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਪਹਿਲਾ

1. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸਵਰ ਹਨ : 1

(ੳ) ੳ, ਅ ਅਤੇ ੲ (ਅ) ਉ ਅ ਅਤੇ ਸ

(ੲ) ਅ, ੲ ਅਤੇ ਹ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅੰਗ ਹੈ : 1

(ੳ) ਬੋਲ (ਅ) ਇਸ਼ਾਰਾ

(ੲ) ਹਾਵ-ਭਾਵ (ਸ) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

3. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਲਟ-ਜੀਭੀ ਵਿਅੰਜਨ ਹਨ : 1

(ੳ) ਟ, ਠ, ਡ (ਅ) ਪ, ਫ, ਬ

(ੲ) ਤ, ਥ, ਦ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸਾਧਾਰਨ ਵਾਕ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਹੈ : 1

(ੳ) ਕਰਤਾ, ਕਰਮ, ਕਿਰਿਆ (ਅ) ਕਿਰਿਆ, ਕਰਤਾ, ਕਰਮ

(ੲ) ਕਰਤਾ, ਕਿਰਿਆ, ਕਰਮ (ਸ) ਕਰਮ, ਕਰਤਾ, ਕਿਰਿਆ

5. ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਪੱਛੜੇਪਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਨਿਵਾਰਨ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

6. ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਲੇਖਨ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 3

ਯੂਨਿਟ - ਦੂਸਰਾ

7. (') ਬ੍ਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਕੀ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? 1

(ੳ) ਤਿੰਨ (ਅ) ਛੁੱਟ-ਮਰੋੜੀ

(ੲ) ਵਿਸਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ (ਸ) ਕੋਲਨ

8. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਹੈ : 1

(ੳ) ਧੁਨੀ (ਅ) ਧੁਨੀ ਬਿੰਬ

(ੲ) ਧੁਨੀਮ (ਸ) ਧੁਨੀ ਚਿੰਨ੍ਹ

Download from www.MsEducationTv.com

9. ਮੁਹਾਵਰਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

10. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5

ਜਾਂ

ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਯੂਨਿਟ - ਤੀਸਰਾ

11. ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਦਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਤੋਂ (ਅ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ

(ੲ) ਨਾਥਾਂ ਜੋਗੀਆਂ ਤੋਂ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

12. ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮੋਢੀ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਹੈ : 1

(ੳ) ਵਾਰਿਸ (ਅ) ਮੁਕਬਲ

(ੲ) ਦਮੋਦਰ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

13. ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (ਅ) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ੲ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (ਸ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

14. ਜਾਪ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ? 1

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ (ਅ) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

(ੲ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ (ਸ) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ

15. 400ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਰਬ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ? 1

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ (ਅ) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ

(ੲ) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ (ਸ) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ

16. ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਚੌਥਾ

17. ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 1

(ੳ) ਦੋ (ਅ) ਤਿੰਨ

(ੲ) ਚਾਰ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

18. ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? 1

(ੳ) ਇੱਕ (ਅ) ਦੋ

(ੲ) ਤਿੰਨ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

19. ਨਿਬੰਧ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੈ : 1

(ੳ) ਬੰਨ੍ਹਣਾ (ਅ) ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣਾ

(ੲ) ਸੰਖੇਪਿਤ ਕਰਨਾ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

20. ਬੋਲਚਾਲ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ? 1

(ੳ) ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ (ਅ) ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ

(ੲ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ (ਸ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ ਨਹੀਂ

21. ਨਿੱਜੀ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਪ੍ਰਤੀ ਘਟਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ ? ਤਰਕਸੰਗਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

Code No. 5610

Roll No. ……………………….. **SET : D**

D. El. Ed. 1st Year Exam., July – 2022

Proficiency in Punjabi Language

पंजाबी भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-110)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Morning Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 21 हैं।

(ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** तथा **सेट** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।

(iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।

(iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

(v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

(vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, **परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।**

(viii) **सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।**

(ix) 3 अंक के प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50 शब्दों में तथा 5 अंक के प्रश्न का उत्तर लगभग 75 शब्दों में दीजिए।

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਪਹਿਲਾ

1. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰਕ ਤੇ ਸਾਈਕਲੋਜੀਕਲ ਕ੍ਰਮ ਹੈ : 1

(ੳ) ਸੁਣਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ (ਅ) ਬੋਲਣਾ, ਸੁਣਨਾ, ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ

(ੲ) ਪੜ੍ਹਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਲਿਖਣਾ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

2. ਆਪਣੇ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧੁਨੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ (ਅ) ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਾ

(ੲ) ਚਿੱਤਰ ਭਾਸ਼ਾ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

3. ਅੱਖਰ ਬੋਧ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ? 1

(ੳ) ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਿਕ ਵਿਧੀ (ਅ) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਿਕ ਵਿਧੀ

(ੲ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4. ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਾਂਵ ਤੇ ਕਿਰਿਆ ਦੋਵੇਂ ਹਨ? 1

(ੳ) ਕਰਨਾ (ਅ) ਪੜ੍ਹਨਾ

(ੲ) ਵੇਖਣਾ (ਸ) ਘੋਟਣਾ

5. ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਮੌਨ ਪਾਠ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

6. ਲਿਖਣ ਢੰਗ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਲੇਖਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

ਯੂਨਿਟ - ਦੂਸਰਾ

7. ਉਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਹੈ? 1

(ੳ) ਸਮਾਜਕ (ਅ) ਸਵੈਇੱਛਤ

(ੲ) ਵਿਅਕਤੀਗਤ (ਸ) ਨਿਰਧਾਰਿਤ

8. ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੋਮਲ ਤਾਲਵੀ ਵਿਅੰਜਨ ਹਨ : 1

(ੳ) ਟ, ਠ, ਡ (ਅ) ਕ, ਖ, ਗ

(ੲ) ਚ, ਛ, ਜ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

Download from www.MsEducationTv.com

9. ਅਖਾਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 3

10. ਪੜਨਾਂਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? 5

ਜਾਂ

ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੋ-ਦੋ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ - ਤੀਸਰਾ

11. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ? 1

(ੳ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ (ਅ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀ

(ੲ) ਗੁਰੂ ਅਰਜ਼ਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

12. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ : 1

(ੳ) 1706 ਈ. (ਅ) 1707 ਈ.

(ੲ) 1708 ਈ. (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

13. ਕਿਸ ਸੂਫੀ ਰਚਨਾਕਾਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ? 1

(ੳ) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ (ਅ) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

(ੲ) ੳ ਅਤੇ ਅ ਦੋਵੇਂ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

14. ਕਿਸ ਕਿੱਸਾ ਕਵੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਹੀਰ' ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ? 1

(ੳ) ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ (ਅ) ਦਮੋਦਰ

(ੲ) ਮੁਕਬਲ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

15. ਪਿੰਜ਼ਰ ਕਿਸ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? 1

(ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ (ਅ) ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ

(ੲ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ (ਸ) ਅ ਅਤੇ ੲ ਦੋਵੇਂ ਹੀ

16. ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਉਪਰ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। 3

Download from www.MsEducationTv.com

ਯੂਨਿਟ - ਚੌਥਾ

17. ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? 1

(ੳ) ਭਾਵਾਂ ਦੀ (ਅ) ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ

(ੲ) ਛੰਦਾਂ ਦੀ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

18. ਨਿਬੰਧ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਭਾਗ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ : 1

(ੳ) ਸਾਰ (ਅ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

(ੲ) ਆਰੰਭ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

19. ਰਚਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆਂ ਗਿਆ ਹੈ? 1

(ੳ) ਦੋ (ਅ) ਤਿੰਨ

(ੲ) ਚਾਰ (ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

20. ਰਚਨਾ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ? 1

(ੳ) ਕੰਪੋਜੀਸ਼ਨ (ਅ) ਪੋਇਟਰੀ

(ੲ) ਐੱਸੇ (ਸ) ਆਰਟੀਕਲ

21. ਸੰਵਾਦ ਦੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 3

Download from www.MsEducationTv.com